

Ключевые слова: масштаб, масштабность, современная архитектура, историческая среда.

Annotation. The article deals with the factors that affect the magnitude of contemporary architecture in the historic environment. In the examples of foreign and domestic experience features of new forms integrating into the historic environment have been found.

Keywords: scope, scale, modern architecture, historical environment.

Стаття надійшла до редакції у грудні 2013р.

УДК 727.7

Костюченко О.А.²³

Національний авіаційний
університет, м. Київ, Україна

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО ОБРАЗУ ЦЕНТРІВ МИСТЕЦТВ

Анотація. У статті розглянуто основні тенденції рішень архітектурного образу центрів мистецтв на основі закордонного досвіду. Виявлено основні напрями стилістичних рішень, що використовуються при проектуванні центрів мистецтв та розглянуто нові перспективи в сучасній архітектурі.

Ключові слова. архітектурний стиль, архітектурний образ, центр мистецтв.

Актуальність. З'ясувати особливості закордонного досвіду формування архітектурного образу центрів мистецтва означає усвідомити сутність тих об'єктивних та суб'єктивних умов, в контексті яких вони виникають, існують і розвиваються. Зрозуміти, що визначає форму архітектури комплексу, що визначає специфіку їх

²³ © Костюченко О.А.

функціонування – є першочерговим завданням будь-якого проекту, бо саме від них у визначальній мірі залежить усе наступне, що стосується його реалізації.

Стан розробки проблеми в науці і практиці. Аналіз публікацій свідчить про дефіцит досліджень з цієї проблеми. Останні стосуються переважно опису окремих центрів мистецтв у світі як одиничних архітектурних об'єктів. Між тим існує необхідність опрацювати наукові засади загального підходу до формування архітектурного образу центру мистецтва.

Ціль статті. Виявити основні тенденції рішень архітектурного образу центрів мистецтв на основі закордонного досвіду.

Основна ідея. Центр мистецтв доцільно розглядати в сукупності форми і вмісту: архітектурної форми і мистецтва як сутності функціональних процесів. Виходячи з взаємозв'язку мистецтва і архітектури, можна визначити центр мистецтв як єдиний простір для:

- творчої комунікації, формування системи поглядів в сфері мистецтва;
- організації різномірної творчої діяльності, включаючи сукупність її способів і методів;
- розвитку «мови мистецтва», напрямів і стилів творчості, створення і демонстрації витворів мистецтва.

Аналіз закордонного досвіду показує велике різноманіття рішень архітектурного образу центрів мистецтва. На основі аналізу закордонних центрів мистецтв, знайомства з проектами, реальними об'єктами, архітектурним середовищем, що їх оточує і систематизації виявлених

критеріїв архітектурного образу були виявлені наступні тенденції:

- Відношення архітектура/функція [2].
- Стилістичний напрям.
- Напрями розвитку та формування.

Сьогодні ми можемо спостерігати різноманітність підходів до формування архітектурного образу культурних закладів та центрів мистецтва [3]. Приналежність до того або іншого стилістичного напрямку носить характер трьох яскраво виражених напрямів: історизм, універсальність та символізм. Сучасні споруди у дусі історичних віянь є деякою адаптацією елементів старого стилю до сучасних матеріалів і технологій, з незначними відступами від традицій. Їх проектуванням зайняті переважно реставратори.

Можна виділити три напрями втілення історизму в архітектурні рішення центрів мистецтва:

1) Збереження історично сформованого архітектурного образу будівлі, в якій розміщено арт-центр. Найбільш характерними прикладами є Музей Гугенхайма, колекція Пеггі Гугенхайм (Венеція, Італія), Музей Добре (Нант, Франція).

2) Вимога певного архітектурного середовища: Пінчук Арт-центр (Київ, Україна), Музей сучасного мистецтва (Франкфурт-ам-Майн, Германия).

3) Відтворення відповідного історичного середовища: Музей скульптури (Бад-Мюнстер Германия).

критеріїв архітектурного образу були виявлені наступні тенденції:

- Відношення архітектура/функція [2].
- Стилістичний напрям.
- Напрями розвитку та формування.

Сьогодні ми можемо спостерігати різноманітність підходів до формування архітектурного образу культурних закладів та центрів мистецтва [3]. Приналежність до того або іншого стилістичного напрямку носить характер трьох яскраво виражених напрямів: історизм, універсальність та символізм. Сучасні споруди у дусі історичних віянь є деякою адаптацією елементів старого стилю до сучасних матеріалів і технологій, з незначними відступами від традицій. Їх проектуванням зайняті переважно реставратори.

Можна виділити три напрями втілення історизму в архітектурні рішення центрів мистецтва:

1) Збереження історично сформованого архітектурного образу будівлі, в якій розміщено арт-центр. Найбільш характерними прикладами є Музей Гугенхайма, колекція Пеггі Гугенхайм (Венеція, Італія), Музей Добре (Нант, Франція).

2) Вимога певного архітектурного середовища: Пінчук Арт-центр (Київ, Україна), Музей сучасного мистецтва (Франкфурт-ам-Майн, Германия).

3) Відтворення відповідного історичного середовища: Музей скульптури (Бад-Мюнстер Германия).

Реконструкція музею Добре, Нант, Франція
Арх. Dominique Perrault

Музей Гуггенхайма колекція Пеггі Гугенхайм
Венеція, Італія

Рис. 1 Приклади історизму у архітектурних рішеннях центрів мистецтв.

У сучасній теорії і практиці будівництва центрів мистецтва можна виділити два основні напрями формоутворення: універсальність і символізм.

У сучасних концептуальних пошуках в області формоутворення особливе місце займає група підходів, пов'язаних з нівеляцією матеріальних якостей архітектури. Ці підходи втілилися у ідеях прозорої архітектури та дематеріалізації архітектури.

Прозора архітектура зайняла значне місце в образному рішенні центрів творчості і центрів мистецтв. У синтетичній взаємодії зі світом мистецтва ця ідея доповнилася новими функціональними, смисловими і естетичними аспектами. Повсюдно експлуатується можливість візуального об'єднання просторів – просторового синтезу; підкреслюється демократичний характер сучасного концептуального мистецтва, що закликає до співтворчості глядача; виявляється соціальна відвертість оновленої типології музеїв, виставок, театрів – на противагу традиційним програмно матеріальним «палацам мистецтв».

Дематеріалізація архітектури проявляється ідеєю синтезу внутрішнього наповнення будівлі та оточуючого середовища. Основним засобом синтезу виступає кордон форми, позбавлений матеріальності – скло. Створюється відчуття просторової незавершеності ансамблю – в архітектуру включається категорія часу. Згідно прийому дематеріалізації, архітектура скла розчиняє форму і наповнює її несподіваними ілюзіями і міражами у віддзеркаленнях, відблисках, в нашаруваннях прозорих об'ємів. При цьому формування об'ємно-просторової композиції споруди ведеться на основі пріоритету жорсткої прямокутної геометрії і пов'язаних з нею принципів пропорціонування.

Архетипом зовнішньої оболонки при цьому часто служить модерністська «скляна коробка». Руйнування кордону як непроникної перешкоди обумовлює безпосередню візуальну взаємодію внутрішньої структури і оточення. Цей прийом розвивається в руслі концепції «прозорості» архітектури центру мистецтв, дозволяючи добитися ілюзорної виразності. Разом з цим враховуються такі чинники, як контекстуальність і символічна образність.

Унікальність в середовищі, неповторність образу, створення символу мистецтва стало визначною рисою архітектурного образу багатьох центрів мистецтв останнього десятиліття.

Вперше ідею символізму стосовно центру мистецтва втілює О. Німеєр у проєкті музею сучасного мистецтва (Каракас, Венесуела). Для Німеєра важливо було створити пам'ятник гармонії та краси для наступних поколінь. Символічна насиченість форми будівлі замислювалася

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (11) 2014

багатошарово і була покликана втілювати творчий дух сучасного мистецтва і прогресу у Венесуелі [3].

Рис. 2 Приклади «прозорої» архітектури центрів мистецтв.

Архітектори прагнуть надати своїм об'єктам виразність на основі розуміння центру мистецтв як витвору мистецтва архітектури. Знаковость художнього образу дозволяє перетворити архітектурний об'єкт на символ міста.

Рис. 3 Авторський почерк у архітектурі центрів мистецтв.

Ідея синтетичності символізму виявляється в трактуванні будівлі як центрального елементу містобудівного, природного і соціально-культурного контекстів.

Рис. 4 Символізм у архітектурі центрів мистецтв.

Незвичайна форма будівель центрів мистецтв відкрита для безлічі асоціацій: концентрація енергетики місця, експресія сучасного мистецтва, скульптури та метафори. Композиції, позбавлені, на перший погляд, будь-якого порядку, утворюють певні образні силуети при огляді будівлі з різних видових точок.

У основі екологічного підходу до проектування будівель знаходиться ідея доцільного «розумного» використання природних ресурсів і мінімізації негативних дій урбанізації на довкілля. Екологічна ситуація крупних міст стала каталізатором появи архітектурних проектів нетрадиційних, незвичайних будівель і споруд, заснованих на використанні екологічних матеріалів, поновлюваних джерел енергії, сучасних будівельних технологіях. Даний процес заснований на бажанні управляти стихійним розвитком

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (11) 2014

урбанізованого середовища і регулювати рівновагу системи «природа – людина – місто». Спосіб сучасного життя схильний до впливу екологізації, тобто прагненню до оптимального співвідношення між світом живого і місцем його існування. В результаті відбувається зближення середовища і культури, складається концепція злиття воедино архітектури, виробів дизайну і мистецтва, візуальних комунікацій з природним оточенням на основі принципу збереження непоновлюваних природних ресурсів і дбайливого відношення до досягнень людської культури.

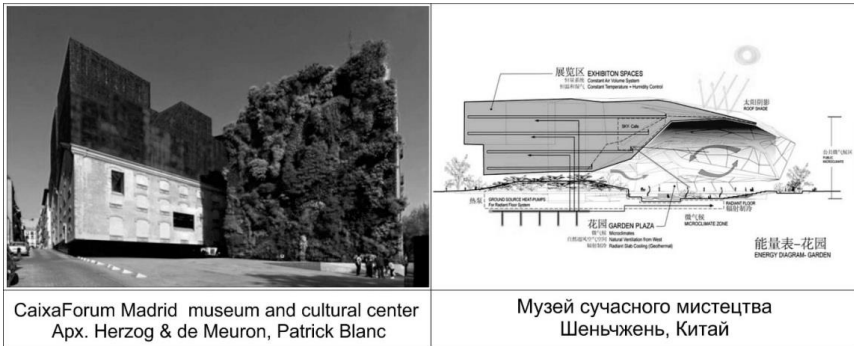

Рис. 5 Екологічні напрямки формування архітектури центрів мистецтв.

Арсенал засобів формоутворення в архітектурі змінюється під впливом соціального і науково-технічного прогресу, нових потреб і можливостей людини; техніка дозволяє підійти до досить гнучких і складних прийомів утворення архітектурних форм. Більш того, можуть активно створюватися і змінюватися просторові умови для різних елементів структури будівель. Подібна взаємозамінюваність обумовлена розповсюдженими принципами адаптації, динамізму, пристосування і постійного оновлення. Сама

архітектура об'єкту, його геометрична форма і структура організації стають носіями і трансляторами інформації про метаморфози, що відбуваються, що може мати особливу актуальність при роботі з історичним середовищем. Нове бачення архітектури має синергетичний характер і відбувається на фоні всепроникаючого зростання інформаційної культури [1].

Рис.6 Використання медіа-технологій в архітектурі центрів мистецтв.

У сучасній практиці проектування центрів мистецтв утворюється логічний ланцюжок: музей або бібліотека відмовляються від матеріального носія інформації – інформація «в чистому вигляді» породжує архітектуру без матеріалу – у вигляді «чистої концепції». Таким чином, технологічний аспект використання мульти-медіа трансформувався в архітектурно-художній і філософський, пов'язаний з рішенням проблеми образної універсальності, матеріальності архітектури і матеріальних кордонів об'ємної форми центрів мистецтв [4].

Висновки. Розглянувши категорії якості формоутворення, можна сказати про велику різноманітність у

вирішенні архітектурного образу центрів мистецтва. Про рівень стилістичної ясності архітектурного об'єкту можна судити по кількості композиційних прийомів, використаних у формуванні його архітектурного образу. Зовнішній вигляд центрів мистецтва багато в чому залежить від вмісту (ефективного функціонального типу будівлі) та авторського рішення. Результатом є варіації можливих композиційних структур і рішення взаємодій як емоційних, з людиною, так і з довколишніми процесами середовища.

Список використаних джерел:

1. Иконников А.В. Пространство и форма в архитектуре и градостроительстве. /Иконников А.В. – М.: КомКнига, 2006.– 352 с.
2. Калугина Т. П. Художественный музей как феномен культуры./ Калугина Т. П. – М.: ООО «Издательство «Петрополис», 2001. — 224 с.
3. Ревякин В.И. Художественные музеи./Ревякин В.И. - М.: Стройиздат, 1974. – 248 с. ил. – (Архитектору-проектировщику).
4. Сапрыкина Н.А. Основы динамического формообразования в архитектуре: учебник для вузов. / Сапрыкина Н.А. – М.: Архитектура-С, 2005. – 312 с
5. Ситар, С. Вступительная статья / С. Ситар // ПРОЕКТ International. - 2002. - №3. – С. 2-4.
6. Fellmann F. Der Ort der Architektur in der Medienwelt [Електронний ресурс]: Wolkenkuckucksheim, 1996/1 siehe /Fellmann F. – Режим доступу до журн.: <http://www.tu-cottbus.de/theoriederarchitektur/Wolke/deu/Themen/961/fellmann/fellmann.html> - Назва з екрану.
7. Fuhr E. Die Vollendung der Aufklärung [Електронний ресурс]: Wolkenkuckucksheim, 1996/1 siehe /Fuhr E. – Режим доступу до журн.: <http://www.tu-cottbus.de/Lehrstuhl/deu/cyber/fuhr.html> - Назва з екрану.

Annotation. In the article the basic tendencies of decisions of architectural appearance of centers of arts are considered on the basis of foreign experience. Found out basic directions of stylistic decisions which are used for planning of centers of arts and new prospects are considered in modern architecture.

Keywords. architectural style, architectural appearance, center of arts.